

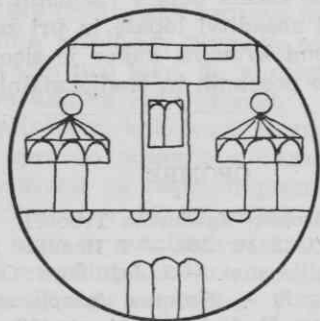
vestnik, priloga h glasilu direkcije žel. Ljubljana, št. 11-12, letnik V, 1952, str. 217. — 12. Kakor pod zap. št. 11. — 13. Kakor pod zap. št. 12. — 14. Vestnik, glasilo slov. železničarjev, št. 11-12, letnik VI, 1958, str. 215—217: Proga Lupoglav—Raša in Opatija—Matulji—Koželjak. — 15. Kakor pod zap. št. 14. — 16. Franc Hrobat: Žel. vestnik, priloga h glasilu direkcije J. Ž.: Proga Lupoglav—Raša, odprta za javni promet. — 17. Srečko Razpotnik: Predračun stroškov eksploatacije prometno-transportne službe za progo Koper—Buje 1950. — 18. Izvlečki iz: Poročilo komisije za preučitev vzpostavitve ozkotirnice Koper—Buje. — 19. Predračun stroškov investicij prometno-transportne službe za progo Koper—Buje. — 20. Viri in literatura k temu odstavku: Atlas svijeta, 1961. — Zoran Tevž: Pomorstvo (revija), letnik XVIII, 1963, št. 12, str. 371—372 (Izgradnja proge Koper—Prešnica je postala dejstvo). — Medjunarodni

transport, št. 4, april 1962, Palitizacija transporta u luci Koper. — Medjunarodni transport, št. 9, september 1964: Luka Koper sve značilneje mesto u sistemu jugoslovenskih luka. — Pomorstvo, št. 1-2, 1963 (Luka Koper v letu 1962). — Gospodarski vestnik, št. 71, dne 8. IX. 1964 (Koper pomorsko mesto). — Gospodarski vestnik, št. 81, dne 4. VIII. 1964 (Poslovno združenje »Industrijska cona Koper«). — Gospodarski vestnik, št. 84, dne 3. IX. 1964 (Specializacija luke Koper za promet z živili). — Gospodarski vestnik, št. 4, dne 15. I. 1965 (Luka Koper v l. 1964). — Drago Meze: Geografski obzornik, leto V, št. 3, 1958 (Prometna povezava koprškega Primorja z zaledjem). — Anton Melik: Slovenija (Pokrajine v tržaškem zalivu, str. 141—188.). — Ing. A. Poljanšek: Gradbeni vestnik, št. 5, letnik XII, 1964 (Proga Prešnica—Koper.) — Jos. Gorničić-Brdovački: Gradnja za gospodarsku povijest Hrvatske, knj. 1, str. 177.

SLOVENJEBISTRISKI SVET V XIV. IN XV. STOLETJU

JOZE KOROPEC

S salzburško mirovno pogodbo, sklenjeno leta 1311 s koroškim vojvodom Henrikom Goriško-Tirolskim, so dobili Habsburžani mesto in urad Bistrico, nadalje Savinjsko pokrajino tostran in onstran Save, kar vse so združili s svojo štajersko deželo in se tako bližali iz Srednje Evrope jadranskemu oknu v svet.¹ Habsburška penetracija k morju in salzburška oblast nad konkurenčnim Ptujem sta ugodno vplivali na razvoj mladega mesta. Da je bila Bistrica mesto že v predhabsburški dobi, izpričujejo vesti iz let 1309 do 1311. Avstrijska rimana kronika je govorila

Bistriški
mestni pečat
leta 1310

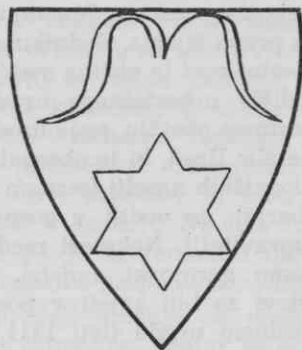
za leto 1309 o mestu Bistrici, listini iz let 1310 in 1311 je pečatila skupnost bistriških meščanov v mestu Bistrici z mestnim pečatom ob pričevanju meščanov. Mestni pečat, ohranjen iz leta 1310, predstavi shematično stolp ob Marijini cerkvi, »Grasslov« stolp, grad, obzidje, severna, zahodna in južna mestna vrata.² Hans Pirchegger, Milko Kos

in Bogo Grafenauer so stavili začetek mesta prezgodaj (pred leto 1297) ali prepozno (leta 1313).³

Že okoli leta 1315 je omenjen mestni davek. To je najzgodnejši pojav mestnega davka na Štajerskem.⁴ Iz leta 1321 je znan prvi mestni stražar.⁵ Ko je vojvoda Albreht Habsburški leta 1339 potrdil Bistrici mestne pravice, kakor so jih imela druga štajerska mesta, je obenem prepovedal prevoz vina iz Ptuja in s kranjske strani skozi mesto, kjer naj bi meščani take prevoze ustavili in prepeljali vino na svojih vozovih dalje.⁶ Leta 1342 so Ptujčani začasno pomirili Bistrico s tem, da so jim dali dovoljenje prodajati svoje blago na ptujskih sejmih, Ptujčani pa so lahko neovirano vozili vino skozi Bistrico. Bistričanom so še dovolili, da so smeli ob ponedeljkih zamenjavati na drobno svoje usnje za surove kože, vosek in drugo blago s Ptujčani na ptujskih sejmih.⁷ Prvi bistriški usnjar je znan iz leta 1337.⁸ Čeravno je bil bistriški svet vladarju pogosto predmet za trgovanje in je bilo mesto zastavljeno skupno z uradom, toda brez mestnega davka, oddanega že drugemu, leta 1355 za devet let Frideriku Walseeju,⁹ je vendar vojvoda Rudolf Habsburški leta 1360 ponovno potrdil Bistrici mestne pravice, tokrat po radgonskem primeru in z možnostjo preklica. S tem je bila meščanom priznana svoboda zemlje in vode. Po Martinovem (11. novembra) so smeli kupovati vino pri vinogradnikih samo Radgončani (bolj teoretično) in Bistričani. Za sodstvo je plačevalo mesto knezu letno 45

mark in toliko tudi mestnega davka. (Ovca je veljala $\frac{1}{4}$ marke).¹⁰ Ko so Habsburžani izročili bistriški svet Celjskim leta 1368, Bistrici niso bili več posebej naklonjeni. Še istega leta so prepovedali prometno zvezo Ogrske z Benetkami preko našega mesta. Bistrica se je smela oskrbovati s soljo le s Salzburškega, ne pa z morske strani. Ko je bila okoli leta 1378 modernizirana cesta Dunaj—Trst, so dovolili vladarji Ptujju svoboden prevoz vina skozi Bistrico.¹¹ Meščani niso mirno sprejemali udarcev, sklicevali so se na stare privilegije. Vojvoda je moral leta 1383 in leta 1399 mestu ukazati svoboden vinski prevoz za Ptujčane.¹²

Vsaj na začetku XIV. stoletja je bilo v Bistrici že dosti židov. Znana je naklonjenost, ki so jo kjerkoli uživali pri Goriško-Tirolskih.¹³ Žički samostanci so kupili leta 1370 od žida Hainka mlin, leta 1374 pa njivo ob

Grb mestnega sodnika Martina Chrewsla leta 1396

»Scheispach« poleg župnikove njive in židovskega pokopališča pod mestom.¹⁴ Konec stoletja je bil pokatoličanjeni žid Martin Chrewsel dolgoleten (1382—1399) bistriški mestni sodnik, ki je imel v svojem pečatu Davidovo zvezdo.¹⁵ Burno XV. stoletje se je začelo z izgonom židov iz Bistrice. Izgnati jih je dal leta 1410 Herman Celjski. Zatekli so se ponajveč v Maribor. Svoje nepremičnine v mestu in okolici so hitro razprodali.¹⁶

Posebno skrb so morali v Bistrici posvečati fortifikaciji. Prvi obrambni objekti so že iz zadnjih časov tako Gradišče pri magistratu in grad sam. Prvotno v romanskem stilu zidani grad je bil važna utrdba v mestnem obzidju na severozahodnem oglišču.¹⁷ Kmalu za mestnim pečatom ga (burg) izprije tudi listina leta 1313.¹⁸ Leta 1384 je zgorel grad (fest) z Anino kapelo, vendar so ju takoj obnovili.¹⁹ Henrik Massenberga, ki je bil upravitelj urbarialnega urada in z njim zvezanega mesta (leta 1362—1374), je za močnejše zavarovanje zelo okreplil stolp v jugozahodnem oglišču in v njem tudi živel. Za ta stolp je pridobil nekaj posesti v Kova-

či vasi, kjer je bila poleg kmetij večja švajga. Massenbergov stolp je dedoval kot celjski fevd leta 1413 Albreht II. Bistriški (iz Bistrice pri Ilzu, severozahodno od Fürstenfelda). Po njegovi smrti leta 1437 ga je dobila v fevd hči Ana, žena Krištofa Sulzerja. Po letu 1457 je bil v posesti Holleneških. Leta 1478 ga je kupil Anton Grassl, po katerem se imenuje še danes. Leta 1485 je bil že v štatemberški posesti.²⁰ Od začetka XV. stoletja govore listine tudi o stolpu pri Marijini cerkvi ob južnih mestnih vratih. Ta stolp je znan že iz mestnega pečata leta 1310, Marijina cerkev pa kot gospejna kapela od leta 1379. Stolp pri Marijini cerkvi in obnovljeni grad (turm) so imeli v fevdu Albreht II. Bistriški (leta 1420—1437). Valter Safner z Erazmom Viltuškim (leta 1437—1455) in Albreht Safner (leta 1455—1463). S posestjo kar treh mestnih stolpov so plemiči iz avstrijske Bistrice opravičili tudi v novi domovini svoje bistriško ime. Pust stolp ob Marijini cerkvi je izročil cesar leta 1464 mestu, grad (turm, fest, burg) pa dajal v najem skupno z uradom od leta 1463.²¹ Tik pred madžarsko zasedbo je bil v Bistrici Santonino. Tu je videl več mestnih vrat s stolpi, obzidjem, dva nasipa in jarek, znan sicer že leta 1394. Ko so mesto Madžari že resno ogrožali, so prevzeli meščani grad in tabor v oskrbo. Mesto samo bi se naj še bolj utrdilo, zato je obdržalo dohodke od skladiščnine.²²

Mnoge vojne so preizkušale obrambno sposobnost mesta. Spopadi med Habsburžani in Walseeji (leta 1411—1417) niso puščali Bistrice povsem ob strani. Habsburški zaveznik je bil tudi omenjeni Albreht II. Bistriški, ki si je bil z Walseeji v laseh tudi zaradi sporne dediščine v konjiški gosposčini. Na začetku celjsko-habsburške vojne (leta 1436—1443) so Bistriški izumrli leta 1437.²³ Celotni fortifikacijski sistem se je obnesel, ko je pridrl marca leta 1446 Ivan Hunyadi s 15.000 Madžari mimo Borla pred Bistrico, ki jo je uspešno branil celjski vojskovodja Jan Vitovec. Madžari so mesto dvakrat naskočili, prešli jarek, se priborili do obzidja, toda kljub temu, da je mesto že gorelo, se je moral Ivan Hunyadi brez uspeha umakniti. Po umiku Madžarov se je Friderik Celjski oddolžil Bistričanom s tem, da je ugodil njihovim željam o nevmešavanju v dedovanje meščanov vendar tako, da niso smeli odtujevati premoženja izven celjskih meja. Friderik jim je tudi potrdil staro pravico voliti si vsakoletno mestnega sodnika in obnovljene so bile določbe zoper prevoz vina skozi mesto.²⁴

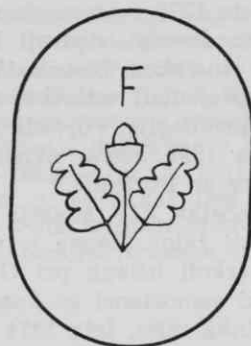
Po tragični smrti zadnjega Celjskega leta 1456 se je Bistrica z uradom takoj podredila

Habsburžanom. Že marca l. 1457 se je mudil v mestu cesar Friderik Habsburški in ga oprostil za šest let davkov. Novi vladar je ukazal v korist meščanom, da so se morali tu zastavljati vsi trgovci z blagom in prenočiti v mestu. Prevoz vina za Ptujčane in druge je bil pa zopet dovoljen do leta 1499, ko so uveljavili novo prepoved.²⁵ Ko je leta 1469 dvignil Andrej Baumkircher štajersko plemstvo v upor proti cesarju, je med prvimi postojankami padla upornikom v roke Bistrica, ki je za nekaj časa veljala celo za njihovo središče.²⁶ Komaj se je mesto otreslo ropajočih čet, že so se začeli pojavljati Turki v okolici in pred mestom (leta 1472, 1477, 1493 in 1494).²⁷ Leta 1480 je sprožil dolgo vojno ogrski kralj Matija. Pod poveljstvom Jakoba Szekelyja so Madžari osvojili Bistrico leta 1489. Bratislavski mir je dve leti nato zaključil vojno in mesto je postalo zopet cesarjevo. Od leta 1489 je odločal o Bistrici Jakob Szekely, najprej kot madžarski poveljnik, nato kot cesarjev prižnec.²⁸

Čas od srede XV. stoletja je pomenil za mesto obdobje sorazmerne prosperitete. Poleg Cerkvene ulice in »Strudel« ulice se je pojavila Nova ulica in bolnica. Proti koncu stoletja je bilo mesto že revno in dokaj opustelo kljub vladarjevemu prizadevanju, da bi obljubil propadajoče mesto. Vojne, požari, bolezni in gospodarske težave so opravljale svoj uničujoči posel.

Mesto je uživalo gospodarsko, upravno in sodno svobodo, zavarovano s privilegiji in obzidjem. Skladiščno pravo so dobili l. 1457, pravica do mitnine pa je znana pred letom 1489. Za vse svoboščine so morali meščani plačevati vladarju vsako leto mestni davek, sodni davek, davek za skladiščno pravo in davek za pravico do mitnice. Navadno je izročal vladar pravico do teh davkov skupno z gradom in urbarialnim uradom v oskrbo in uživanje raznim upraviteljem (hauptmann, burggraf). V drugi polovici XV. stoletja je dobival vladar za vse to letno po 300 ogrskih florintov. Od tega je prišlo na mesto po 60 ogrskih florintov in to obveznost do gradu je poravnavalo ob božiču. Pred letom 1489 je razpolagalo nekaj časa z bistriško mitnico mariborsko mesto. Od leta 1496 je moralo mesto plačevati še poseben deželni davek. Leta 1498 je pobralo mesto mitnine 80 ogrskih florintov. (Ogrski florint je bil vreden blizu 50 kg govedine). Skozi mesto so šli natovorjeni konji, vozovi s šest ali manj konji, kočije, voli, prašiči, ogrsko vino in podobno. Od prevoza vina je šla vladarju še posebna deželna vinska doklada, dana v zakup.³⁰ Za-

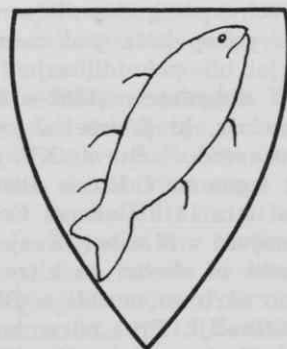
radi porasta prometa je bilo treba spričo več Bistric vsako natančneje označiti. Iz leta 1577 je ohranjen prvi zapisek o Slovenski (Windisch) Bistrici. Tako so poslej imenovali pretežno slovensko mesto sredi slovenske okolice.³¹ Na čelu mestne samouprave je bil vsako leto izvoljen mestni sodnik. Le redkokdaj so

Forstnerjev
pečet
leta 1346

izvolili isto osebo zaporedoma. Martin Chrewsl je bil v tem prava izjema. Sodniku sta stala ob strani mestni svet in občina meščanov.³²

Ker je središče urbarialnega urada bilo na gradu v mestnem obzidju, se je usoda vseh pogosto prepletala. Urad, ki je obsegal precej okoliških podložniških naselij (seznam v Otakarjevem urbarju), so vodili v gospodarjevem imenu upravitelji. Nekateri med njimi so bili istočasno gorninski mojstri. Bogati pohorski gozdovi so bili zajeti v posebnem bistriškem gozdnem uradu (leti 1311, 1346),

Grb mestnega
sodnika
Mihaela
Lederja
leta 1373

čigar upravitelj Friderik Forstner je s pečatom potrdil studeniškemu samostanu izjemne pravice.³³

Spremembe, ki so nastajale od habsburškega urbarja konec XIII. stol. v bistriškem uradu, so narekemale sestavo novega reformiranega urbarja, nastalega med leti 1499 do 1502. Tokrat je obsegal urad 14 žup in 6 tinjskih koč. V župah je bilo zemlje za približno 135 kmetij, desetina tega je bila opustela. Polovico enot so obsegale cele kmetije, ležče izključno izven vinorodnih predelov. Po-

lovične kmetije, četrtnina vse posesti, so bile večinoma v vinorodnem svetu. Preostala četrtnina kmečke zemlje je bila organizirana v večjih gospodarskih enotah, ponajveč v poldrugih kmetijah ali pa z delitvijo slednjih nastalih tričetrtinskih kmetijah. Poleg kmetij navaja urbar še šest mlinov, poleg tinjskih koč še tri koč, šest njiv, klet in pašnik.

V osmih višje ležečih župah so bile dajatve od kmetije enake: 105 denarjev (kg govedine je tedaj veljal okoli 5 denarjev), 5—7 posod rži ali pšenice in 9 posod ovsu (posoda je merila dobrih 26 litrov). Manj so dajale v Spodnji Novi vasi, Zgornji Bistrici in Kostanjevcu. Kmetije v Gladomesu, Ugovcu in Kačjeku so plačevale le po 34 denarjev in 12 posod ovsu. Spodnjih šest žup je dajalo še od kmetije: proso, kokoši in jajca. Osem pohorskih žup je oddajalo namesto te male dajatve na Mihaelovo (29. septembra) po 2 prašiča. Pohorci so imeli večje obveznosti pač glede na velikost svojih samotnih kmetij. Najnižja bremena so bila v Kačjeku. Od pustih kmetij so dajali različno, tako kot pri obdelanih kmetijah, polovico manj ali pa tudi samo v denarju, vsekakor v odnosu do stopnje opustelosti. Od mlinov, koč, samostojnih njiv, pašnikov in kleti se je plačevalo samo v denarju. Na čelu župe je bil župan, ki pa je le redkokje užival za svojo službo manjšo gospodarsko olajšavo.

Pri predaji kmetije od očeta na sina so pobirali primščino, čemur so se kmetje upirali trdeč, da imajo dedno pravico, a tega niso mogli z dokumenti podkrepiti. Vsaka kmetija je plačevala letno pisarniški denar. Ob Ložnici je bilo 25 grajskih travnikov, ki so jih najemali meščani in podložniki za vsoto od 4 do 32 denarjev. Med najemniki je bil tudi podložnik iz Zafošta, nadalje Hudi Juri in Očevsin. Bogate dohodke za urad je pomenila gornina od vinogradov v Okoški gori, Gladomesu, Tinju, Visolah, Kačješkem bregu, Zgornjem bistriškem bregu, v Kovači vasi in pri Zgornji Novi vasi. Skupno so prejeli gornine 100 denarjev in okoli 125 veder vina (vedro je merilo 26,65 litra) od 257 vinogradov, med katerimi so bili le redki puсти. Vinogradji so bili zelo majhni, saj je posameznik oddal ponajveč po $\frac{1}{2}$ vedra gornine. Gorninski seznam nas seznanja s kraji Korplje, Modrič, Raskovec, s Hudičevim mlinom v Kovači vasi in z ljudmi, kot so bili šolnik Jurij, kmet Vitogoj, bistriški padar, Krabat, Čič, Freimann, Pinter, Hajd, Kumerantz, Vitmar, Grdimuc in v Kovači vasi Andrej Rotaler, ki je prodal svoj vinograd leta 1471. V Tinju so živeli podložniki domačega župnika, kmetje iz Smrečja pa so bili že od

časa Celjskih podložni ptujskogorski cerkvi. Vsi, ki so pasli svinje v grajskih gozdovih, so morali plačati pašnino, ki je nanese okoli 4800 denarjev. Blizu 2000 svinj se je podilo po teh gozdovih in mesto je imelo posebnega svinjskega pastirja. Grajski so ribarili po Bistriškem s postrvmi bogatem potoku in skupno s framskimi gospodarji v zgornjem toku Polskavskega potoka. Na gradu je bil sedež sodišča za podložnike. Sosedje sodišču so bili šentpavelsko, framsko, gromberško, zbelovsko, konjiško in kebeljsko sodišče. Na Dravskem polju je opravljajal bistriški grad zaščitnino za žičke podložnike, za kar je prejemal oves. H gradu je pripadala tudi pristava, ki so jo uporabljali v turških časih za tabor.

Cerkev, ki je prvotno edina imela pravico pobirati desetino, si je v teku stoletja ta dohodek marsikje odtujila. Bistriški grad je pobiral desetino od vina v krajih, kjer je pobiral gornino z izjemo na Kačješkem bregu in pri Zgornji Novi vasi. Na Kačješkem bregu je pripadala vinska desetina konjiškemu gradu, v Zgornji Novi vasi pa so vinogradi komaj nastajali in so bili še oproščeni desetine. Vinsko desetino je dobival grad še v Ritoznoju, Pipanju in Gabrniku. Desetino so jemali tudi od žita, razen v Kačjeku, v vseh bistriških župah in še v mestu, v Kovači vasi, Šentovcu, Devini, Ritoznoju, Lokanji vasi, Zgornji Ložnici, Tinju, Raskovcu in Smrečnem. Kaže, da so ti kraji razen Gabrnika šteli nekoč v bistriško deželnoknežji urad. Tretjino vinske in žitne desetine je grad oddal farnim cerkvam. Štatenberški podložniki v Lokanji vasi in Zgornji Bistrici ter holleneški (Grasslov stolp) v Kovači vasi so oddajali v grad proseno desetino, vendar so se temu upirali. Tudi vsak meščan, ki je imel konja ali vola, je moral za zimo pripekljati voz lesa v grad iz grajskega gozda.

V pohorskih župah so imele skoraj vse kmetije že priimke, katerih dobra polovica se je obdržala še do konca XVI. stoletja. V Gladomesu in v Kačjeku so poimenovali kmetje ponajveč z lastnim in očetovim imenom. Priimek Župan ali Rihtar se je obdržal na kmetiji, katere posestnik je to službo dalj časa opravljajal. O izvajanju obrti na vaseh pričajo priimki Leitgeb, Gastgeb, Zimmermann, Müller, Stamfer, Schneider in Schuster. Po bistriških župah so živeli ljudje kot Vezjak, Cigan, Bratina, Kranjc, Lorbeer, Korosec, Pliberšek, Verweg, Marolt, Pregel, Klabus, Gril, Kegel, Klaferne, Scherler, Klasser, Žigart, Pfeiffer, Kernpeis, Repnik, Papež, Kokol, Jurišnak, Justinek, Oseniš, Kresnik, Javernik, Črešner, Smogavec, Mlakar, Greh,

Godec, Kralj, Grizec, Božič, Breznik, Vodošnik in Laznik.

Večina žup je imenoma znanih že v XIII. stoletju, le sedež župe se je preselil iz Straže v Ugovec (Okoška vas), ki je dobil ime po volkovih in so ga zelo ponesrečeno nemčili z Augenbach. Volkovi so se podili še leta 1692 v okolici Šmartna. Če se današnja katastrska občina imenuje po kmetiji Rep, se je isto ozemlje imenovalo v XIII. stoletju po kmetiji Ajd in konec XV. stoletja župa Polane. »Danslostorf« iz XIII. stoletja ima v našem urbarju naslednika v župi Stope in danes v Planini, katere del se imenuje Kurja vas. V Jurišni vasi je živel Andrej »zu Voderdorff«, ki ima danes potomce v Prednikih. Zgornja

na in lanu so pobirali prašiče, kokoši, jajca in proso. Gornine so pobirali sedaj petkrat več. Kmečka posest se je precej drobila in v vaseh so se javljali kot lastniki poleg vladarja tudi drugi gospodarji. Če navaja urbar marsikje manj kmetij, kot jih je bilo pred 200 leti, je šlo tu bolj za pojav odtujitve kneževi oblasti kot pa za opustelost. Porast kmetij je poznala samo Spodnja Nova vas. Novi urbar ne omenja več Leviča, Dobriške vasi, Kovače vasi in Smrečnega kot sestavin urada, ker so prešli v druge roke. Nova so podložniška naselja Gladomes, kjer so bili prej le vladarjevi v lastni režiiji obdelani vinogradi in pristava, Kačjek in Zgornja Nova vas. V XV. stoletju je zraslo še šest koč pri Ti-

Nova vas je nastala v XIV. stoletju najprej kot Nova vas za razliko od sosednje vasi preko Šentovškega potoka, ki se je začela imenovati Stara vas. V Bistrici so morali ločiti med dvema Novima vasema in so starejšo poimenovali s Spodnjo, mlajšo pa z Zgornjo.

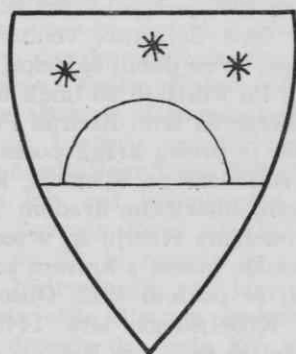
Primerjava s habsburškim urbarjem pove, da so kmetom zvečali dajatve v ovsu do polovice in močno tudi v rži in pšenici. Denarna dajatev je bila približno desetkrat večja, razlika pa omili dejstvo, da je denar veljal skozi stoletja vedno manj in da urbar ne navaja več posebnega ius officialis. Drobne dajatve so se vsebinsko spremenile. Namesto ječme-

nju. Ti kočarji so plačevali samo v denarju, eden med njimi je plačeval bolnišnici v Bistrici.³⁴

Frajhajmski svet je pripadal Wildoncem, ki so l. 1324 prodali štajersko deželno maršalsko čast skupno z gospoščino Fram na Pohorju Ptujskim. Frajhajm je s tem dobil za 104 leta nove gospodarje. Po Ptujskih so dedovali maršalsko čast s Framom plemiči Schaumbergi. Konec XV. stoletja je segala sem iz Fale šentpavelska sodna oblast.³⁵

Markvard Gromberski, poslednji svojega rodu, se omenja zadnjič leta 1309. Dve leti prej je imel še v Pretrežu štiri kmetije v

fevd od Benedikte Mariborske. Od njegovega dediča Friderika Hannaua je kupil gromberško posest Alram I. Bistriški (pri Ilzu), ki se je pojavil v naših krajih leta 1312. Šest let pozneje se je po očetovi smrti prepiral Alram II. Bistriški s tremi sestrami za dediščino. Spor so uredili tako, da je Alram podedoval med drugim Gromberk. Hans Pirchegger stavlja prehitro sem razdelitev gromberškega sodišča na štiri dele, kar se je zgodilo šele v začetku XVI. stoletja. Alramu sta sledila sinova Albreht I. (leta 1371—1411) in Ivan. V grbu so imeli Bistriški pol kolesa in tri zvezde. Zadnjega Bistriškega Albrehta II. (leta 1411—1437), ki je odigral pomembno

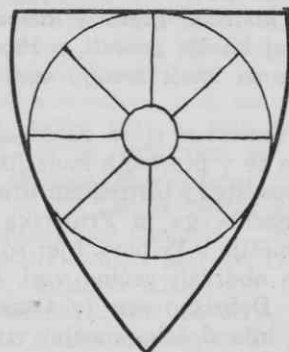

Grb
gromberških
Bistriških
leta 1395

vlogo tudi v Slovenski Bistrici, sta nasledila na gromberškem zelo utrjenem gradu Valter Safner in Erazem Viltuški. Z Erazmom je leta 1471 rod izumrl. Nasledil ga je Viljem Turjaški Bogati. Poleg alodija je obsegala gromberška zapuščina še vladarjeve fevde: kmetije pri Lačnem potoku (v Gabrniku), Gabrniku, Kalšah, Kotu in Kamnu (v Kočnem), pri obeh Polskavah, na Selah, v Leskovcu (pri Črešnjevcu), desetino v Spodnjem Prebukovju, Lastinji vasi, Brezнем, Kočnah, Marofu, Bukovcu in še drugod, ribolov v Polskavi in Devini ter lov med Bistrico in Ješenco. Po delitvi dediščine po letu 1478 si je obdržal Turjaški med drugim štiri kmetije v Kalšah, kmetijo v Spodnji Polskavi in alodialni vinorodni Bukovec, kjer si je dal turjaški oskrbnik ustvariti utrjeno postojanko, zavarovano z vodnim jarkom. Turjaški so Bukovec priključili k svojemu Viltužu. K Bukovcu se je prišteval celotni današnji polskavski svet severno od Drosarice, torej tudi Levarje. Prvič se omenja Bukovec leta 1428, ko je tu gromberški lastnik Albreht II. Bistriški izročil svoji ženi Gertudi med drugim tudi fevdno desetino. Po Albrehtovi smrti so dobili to desetino Safnerji, Gertrudini sorodniki. Druge posesti pa so ostale gromberške in so prešle od Safnerjev v last cesarja. Leta 1471 je bil na Gromberku upravitelj Greissenegg,

leta 1478 Wolkenstein in nato Martin Kleški (umrl leta 1492). Martina je nasledil brat Ivan in dobil od vladarja v fevd 8 hub v Kalšah, 4 na Pohorju in dvor Žlomborg (v Gabrniku). Leta 1493 je izročil ptujskim dominikancem dvor ob Spodnji Polskavi in hubo v Zgornji Polskavi. V Lastinji vasi je gromberški grad pobiral le žitno desetino. Njeni kmetje ne nastopajo v nobenem podložniškem seznamu vsaj do XVII. stoletja. Nemci so imenovali vas Eigendorf. Vse to kaže na svobodo kmetov v Lastinji vasi.³⁶ V Gabrniku, že zelo zgodaj izločenem iz gromberške posesti, so si pridobivali zemljo Stermolski in Holleneški, od obojih pa žički samostan in bistriški župnik. Vinsko desetino si je prisvojil bistriški grad.³⁷

Rod Polskavskih je na začetku XIV. stoletja izumrl v moškem kolenu, ostala je le Kunigunda Polskavska, ki je živela še leta 1369, poročena z Vulfigom Herzenkraftom. Leta 1317 je prodala studeniškemu samostanu dve kmetiji v Pretrežu. Kunigundin sin je bil Nikolaj Polskavski (leta 1379-1385). V pečatu je imel kolo. Leta 1402 se omenjata ločeno Spodnja in Zgornja Polskava. Nikolajev naslednik Rihel Polskavski je tu izročal neke posesti studeniškemu samostanu. Polskavski so imeli nekaj kmetij in pravic v Malahorni. Že je bilo omenjeno, da so imeli

Grb
Polskavskih
leta 1379

v Polskavi od vladarja v fevd nekaj posesti gospodarji na Gromberku, Turjaški in ptujski dominikanci. Tu so bili tudi celjski fevdi. Sele se prvič omenjajo leta 1333 v sporu med studeniškim samostanom in slivniškim župnikom zaradi nesporazuma, kdo naj uživa cirkovško, šmarčko, selsko in polskavsko cerkveno kmetijo. Sele so po nastanku mlajše od obeh Polskav, ustvarili so jih plemiči Polskavski, ki so naselili tu kmete na meji bogate spodnjepolskavske cerkve. Tip naselja (vas v vrsti) odločno izpričuje načrtno kolonizacijo. Nastale so ob polskavskem sekundarnem umetno ustvarjenem izgonskem potoku. Leta 1436 so imeli tu Celjski nekaj zemlje in

od njih v fevd gospodarji Gromberka. Spodnjepolskavska cerkev se je razraščala v pomembnejšo gosposčino. Nad njo so imeli že leta 1349 patronatske pravice Viltuški, ki so podedovali to čast od sorodnih »Polskavskih«. Leta 1472 so se znesli nad Spodnjo Polskavo Turki in presenetili ljudstvo v cerkvi.³⁸

V Črešnjevcu so živeli v XIV. stol. vitezi Ptujskih. Imeli so fevdno in alodialno zemljo. Ko so izumrli leta 1428 Ptujski, sta prešla njihova Črešnjevca in iz bistriške posesti pridobljena Lokanja vas preko Schaumbergov in Konrada Pesničarja v sestav štatemberške gosposčine vsaj že leta 1460. Gospodarji Štatemberga so bili Prūschenki-Hardeggi. Leta 1472 so vas opustošili Turki, zato je bila cerkev leta 1487 ponovno posvečena. V Leskovcu so imeli fevde gospodarji Gromberka. Žitno desetino v Lokanji vasi so dajali v bistriški grad. V Pretrežu so imeli kmetije Mariborski, Gromberški, Polskavski in studeniški samostan.³⁹

Ko so propadali Konjiški in njihovi sorodniki Rogaški in Liechtensteini, gospodarji Devine, Pipanja, Ritoznoja, Šentovca in Videža, so njihove posesti postopno pridobivali vsaj že od l. 1312 Viltuški. L. 1385 so jih nasledili Devinski. Od njihovih naslednikov Walseejev (l. 1399 do okoli 1466) je prevzel vso posest cesar. Vinsko ali žitno desetino so iz Devine, Pipanja, Ritoznoja in Šentovca pošiljali v bistriški grad. V Ritoznoju je bilo tudi nekaj knežje posesti, v Pipanju in Šentovcu pa so imeli zemljo tudi žički samostanci.⁴⁰

Žički samostan si je razširjal ponajveč z nakupom že v prejšnjih stoletjih pridobljena znatna posestva v bistrškem uradu. Od Henrika Massenberga in Friderika Safnerja so kupili kmetije v Prihovi, kjer so Massenbergi še vedno obdržali večino vasi. Do leta 1435 so imeli Dobriško vas (v Otakarjevem urbarju je bila deželnoknežja) vitezi Blumensteini in Hebenstreiti. S konjiško pomočjo je postala celotna vas posest žičkih menihov. Od Eibiswaldskih in Massenbergov so kupili del Lačne gore, od Raumschüssla kmetije v Modriču in Raskovcu, kjer je prodal kartuziji kmetije tudi Friderik Safner. Nadalje je kupila vdova Celjska poldrugo kmetijo od Petra Schmalzhofna v Raskovcu in jo izročila leta 1379 skupno z dvema kmetijama in mlinom v Zgornji Ložnici bistrškemu župniku in ta Žičam. Zgornja Ložnica, Spodnja Ložnica, Markočica in Oplotnica so veljale zvečina za žičko posest. V Spodnji Ložnici so pobirali žički menihi celotno desetino, ko je pravico do ene njene tretjine odstopil bistriški župnik. V žički Malahorni, kjer so imeli

nekaj kmetij in pravic Polskavski in studeniški samostan, so živeli kartuziji pokorni vitezi Mindorferji. Njihovo imenje je bilo prodano med leti 1468 in 1491 Veliki ali revni bratovščini na Dravskem polju. Žički so si pridobili tudi obširne posesti in vinograde v Vinarjih pri Vrholah, Zgornji Bistrici, Pipanju, Šentovcu in v mestu. Massenbergi in Kebljski so prodali samostanu nekaj kmetij in planš pri Keblju.⁴¹

Na Keblju so živeli vitezi Kebljski kot vazali krških škofov v okroglem »Zajčevem gradu«. Leta 1312 so dobili krški Kebelj v fevd Lipniški, leta 1335 Walseeji. Ko je umrl leta 1363 Eberhard, zadnji graški Walsee, je po njem podedovala hči Neža, mati Hartnida Ptujskega. Leta 1387 je kotel krški škof izročiti Kebelj v fevd Celjskim, vendar so ga obdržali Ptujski, ki so dobili še nekaj posesti od Kebljskih. Po Ptujskih so imeli te krške fevde Stubenbergi, za temi Konrad Pesničar. Okoli leta 1500 je prešla krška posest skupno s krvnim sodiščem na vladarja, ki jo je povezal s slovenjebistrškim uradom. Kebljski vitezi so imeli na Keblju in v sosedstvu tudi deželnoknežjo posest s krvnim sodiščem in so tu živeli še po letu 1312. Obsegala je za zadnjega Kebljskega leta 1440 stolp (»Zbegov grad«) in dvor pri Keblju, mlin in osem kmetij pri trdnjavi, dvor pri Tinju, kmetijo, domec in 26 veder gornine pri Vrholah, tri kmetije, vinograd in 13 veder gornine pri Slakovi, pustote pri Prihovi in 6 veder gornine pod Zrečami. Leta 1471 je vladar zastavil ta kebljski svet Frideriku Kleškemu, leta 1485 pa je bil že pridružen Grasllovemu stolpu in s tem Štatembergu.⁴²

Versko življenje so vodili duhovniki v cerkvah pri Bistrici, Venčeslu, Tinju, Šmartnu, Spodnji Polskavi, Črešnjevcu, Čadramu, Keblju, Slivnici, Laporju, Slovenskih Konjicah in Zrečah. Poleg teh cerkva so zgradili v obravnavanih obeh stoletjih še podružna sveetišča izven gostejših naselbinskih jeder (Areh

Farna organizacija

v Frajhajmu, Primož v Frajhajmu, Uršula v Bojtini, Lenart v Koritnu, Miklavž v Koritnu, Mohor v Lačni gori in Barbara v Malahorni). Pogosti so bili prepiri med cerkvenimi ustanovami za premoženje. Cerkev je postajala vedno bogatejša v mestu in na podeželju. Žički in studeniški samostan sta dobila v Bistrici hiši, osvobojeni vseh dajatev in obveznosti. Večina cerkvenih ustanov si je ustvarila manjša ali pa že tudi pomembnejša zemljiška gospodarstva. Leta 1477 je prišlo do upora proti prezahtevnemu bistriškemu županiku.⁴³

V časovnem razponu 200 let se prvič omejnajo v slovenjebistriškem svetu naslednji kraji: Ritoznoj, Sele, Lokanja vas, Spodnja Ložnica, Preloge, Zafost, Leskovec, Gabrnik, Bukovec, Spodnje Prebukovje, Brezne, Vinarje, Vrhole, Kalše, Kočno, Marof, Pijanje, Korplje, Pokošje, Ugovec, Lačna gora, Zg. Nova vas, Lastinja vas, Devina in Šentovec, kjer so častili Šent Tilna. Nekaj teh krajev je nastalo kot sad kolonizacije (Sele, Zafost, Marof, Zgornja Nova vas in Lastinja vas), večina pa jih je nastala že pred XIV. stoletjem. Najmočnejšo rast je v obravnavanem času zabeležila Bistrica. Izoblikovala se je v mesto, dosegla do srede XV. stol. prvo kulminacijo, nato pa že začela propadati. Rezultat 200-letnega spreminjanja moči zemljiških gosposčin je bil ta, da so slabele ali celo propadle krška, kebeljska, gromberška in poljskavska gosposčina v korist vedno močnejše štatensberške posesti in zlasti raznih cerkvenih ustanov, tako Žič, Studenic, Ptujске gore, spodnjepoljskavske, mestne in tinjske župnije. Izoblikovala se je izrazita fevdalna razbitost lastninskih in posestnih pravic do zemlje.

OPOMBE

1. Milko Kos, *Zgodovina Slovencev*, 1955, str. 295. — 2. Listini 1735 a in 1745 a, Štajerski deželni arhiv (= Šda); Hans Pirchegger, *Die Untersteiermark...*, 1962, str. 129. — 3. Milko Kos, *Zgodovina Slovencev*, 1955, str. 232; Bogo Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II*, 1955, str. 154; Hans Pirchegger, *Die Untersteiermark...*, 1962, str. 129. — 4. Hans Pirchegger, *Die Untersteiermark...*, 1962, str. 133. — 5. Listina 1893, Šda. — 6. Listina 2150, Šda. — 7. Listina 2209, Šda; Franjo Veselko, *Mestne pravice Ptuja iz leta 1376*, *Kronika VI*, 1939, str. 203. — 8. Listina 2109 a, Šda. — 9. Listini 2553 in 2908 a, Šda. — 10. Listina 2738, Šda; Hans Pirchegger, *Die Untersteiermark...*, 1962, str. 132—133. — 11. Listina 3025 b, Šda; Hans Pirchegger, *Geschichte der Steiermark II*, 1942, str. 246. — 12. Listina 3447, Šda; Albert Muchar, *Geschichte des Her-*

zogtums Steyermark VII, 1864, str. 64. — 13. Sergij Vilfan, *Pravna zgodovina Slovencev*, 1961, str. 170. — 14. Listini 3095 in 3095 a, Šda. — 15. Listine 3445 g, 3609, 3869 in 3986 b, Šda. — 16. Listine 4090 c, 4639, 5097 c in 5749 a, Šda; Hans Pirchegger, *G. St. II*, 1942, str. 285. — 17. Jože Koropec, *Slovenjebistriški svet...*, *Kronika V*, 1957, str. str. 21. in 24. — 18. Listina 1775 c, Šda. — 19. Listine 3355, 3478 in 7480, Šda. — 20. Listine 2812 a, 3095 in 3201 a, Šda; Ernst Birk, *Urkunden-Auszüge...*, *AKÖGQ X*, 1853, str. 396, 415 in 438; Albert Starzer, *Die landesfürstlichen Lehen...*, *BKStGQ*, XXXII, 1902, str. 226; Adolf Gstirner, *Die Schwaighöfe...*, *ZHVSt XXXI*, 1937, str. 83; Hans Pirchegger, *Die Herrschaft Feistritz bei Ilz*, *ZHVSt XXXV*, 1942, str. 50—57; Hans Pirchegger, *Die Untersteiermark...*, 1962, str. 133. — 21. Listini 3355 in 6543 a, Šda; Ernst Birk, *Urkunden-Auszüge...*, *AKÖGQ X*, 1853, str. 213 in 438; Georg Göth, *Urkunden-Regesten...*, *MHVSt XI*, 1862, str. 249 in 254; Albert Muchar, *G. St. VIII*, 1867, str. 118 in 132; — Augustin Stegenšek, *Konjiška dekanija*, 1909, str. 158; Hans Pirchegger, *Die Herrschaften des Bistums Gurk...*, 1956, str. 10. — 22. Listina 3803, Šda; G. Göth, *Urkunden-Regesten...*, *MHVSt X*, 1861, str. 330; Albert Muchar, *G. St. VIII*, 1867, str. 154—155 in 158; J. Mal, *Z oglejskim vizitatorjem po Sloveniji*, *Sl. poročevalec*, maj 1950. — 23. Listina 4090 c, Šda; Albert Muchar, *G. St. VII*, 1864, str. 223—224; Augustin Stegenšek, *Konjiška dekanija*, 1909, str. 271; Hans Pirchegger, *G. St. II*, 1942, str. 37—40; Hans Pirchegger, *Die Herrschaft Feistritz bei Ilz*, *ZHVSt XXXV*, 1942, str. 50—57. — 24. Albert Muchar, *G. St. VII*, 1864, str. 336—337; Franz Krones, *Die Freien von Saneck...*, 1883, str. II. 103—105; Augustin Stegenšek, *Konjiška dekanija*, 1909, str. 271. — 25. Listine 6619 a, 6620 a, 6621 in 9955, Šda. — 26. Albert Muchar, *G. St. VIII*, 1867, str. 54; Ignaz Rothenberg, *Andreas Baumkircher*, *ZHVSt VI*, 1908, str. 69. — 27. Listina 7858 b, Šda; Franz Ilwof, *Die Einfälle der Osmanen...*, *MHVSt XI*, 1862, str. 202—211; Albert Muchar, *G. St. VIII*, 1867, str. 115; Adalbert Klein, *Zur Geschichte der Türkeneinfälle...*, *ZHVSt XIX*, 1924, str. 112—116. — 28. Albert Muchar, *G. St. VIII*, 1867, str. 154—155 in 158; M. Slekovec, *Die Szekely*, 1894, str. 18—20. — 29. Listini 4445 c in 7480, Šda; Ernst Birk, *Urkunden-Auszüge...*, *AKÖGQ X*, 1853, str. 434; Joseph Zahn, *ONB*, 1893, str. 503; Hans Pirchegger, *G. St. II*, 1942, str. 94. — 30. Listini 6543 a in 7387 b, Šda; Mariborska mestna knjiga, fotokopija, *Drž. arhiv SR Slovenije, podružnica v Mariboru*, fol. 2; Ernst Birk, *Urkunden-Auszüge...*, *AKÖGQ X*, 1853, str. 213 in 438; Georg Göth, *Urkunden-Regesten...*, *MHVSt XI*, 1862, str. 254; Albert Muchar, *G. St. VIII*, 1867, str. 142; Augustin Stegenšek, *Konjiška dekanija*, 1909, str. 158. — 31. Jože Koropec, *Slovenjebistriški svet...*, *Kronika V*, 1957, str. 23. — 32. Listina 1735 a, Šda; Albert Muchar, *G. St. VIII*, 1867, str. 154—155 in 158. — 33. Listine 1745 a, 1855 a, 2296, 2812 a, 3201 a in 3524 a, Šda. — 34. Bistriški deželnoknežji urbar okoli leta

1500, Šda; Ignac Orožen, Das Bisthum und die Diözese Lavant I, 1875, str. 499; Franz Mensi, Geschichte der direkten Steuern in Steiermark II, 1912, str. 369—371; Robert Baravalle, Zur Geschichte der steirischen Masse II, ZHVSt XXX, 1936, str. 73 in 141; Jože Koropec, Slovenjebistriški svet..., Kronika V, 1957, str. 20—25. — 35. Listina 5158 a, Šda; Erläuterungen zum Historischen Atlas der österreichischen Alpenländer I 1, 1917, str. 276; Hans Pirchegger, Die Herren von Pettau, ZHVSt XLII, 1951, str. 20. — 36. Listine 1730 b, 1769, 1834 c in 3853 c, Šda; Rudolf Gustav Puff, Marburg, 1847, str. 68; Ernst Birk, Urkunden-Auszüge..., AKÖGQ X, 1853, str. 191; Albert Muchar, G. St. VIII, 1867, str. 102; Albert Starzer, Die landesfürstlichen Lehen..., BKStGQ XXXII, 1902, str. 175—177 in 316—317; Hans Pirchegger, Die Herrschaft Feistritz bei Ilz, ZHVSt XXXV, 1942, str. 50—57; Hans Pirchegger, Die Herrschaft Marburg, ZHVSt XLIII, 1952, str. 26; Jože Koropec, Slovenjebistriški svet..., Kronika V, 1957, str. 20—25; Hans Pirchegger, Die Untersteiermark..., 1962, str. 120—123. — 37. Imenjska cenitev Jernejeve cerkve v Bistrici, Šda; Albert Muchar, G. St. VIII, 1867, str. 115; Augustin Stegenšek, Konjiška dekanija, 1909, str. 270. — 38. Listine 2049 e, 4093 in 7858 b, Šda; Carl Schmutz, Historisch Topographisches Lexicon von Steyermark 1822, I, str. 415; II, str. 56; III, str. 230; Albert Muchar, G. St. VI, 1859, str. 230; Joseph Zahn, ONB, 1893, str. 193 in 460. — 39. Bistriški dežel-

noknežji urbar okoli leta 1500, Šda; Albert Starzer, Die landesfürstlichen Lehen..., BKStGQ XXXII, 1902, str. 317; J. Mal, Z oglejskim vizitatorjem po Sloveniji, Sl. poročevalec, maj 1950; Hans Pirchegger, Die Herren von Pettau, ZHVSt XLII, 1951, str. 25; Jože Koropec, Slovenjebistriški svet..., Kronika V, 1957, str. 20—25. — 40. Bistriški deželnoknežji urbar okoli leta 1500, Šda; Augustin Stegenšek, Konjiška dekanija, 1909, str. 58, 61—62, 65—66, 268—269 in 271; Jože Koropec, Slovenjebistriški svet, Kronika V, 1957, str. 20—25; Hans Pirchegger, Die Untersteiermark..., 1962, str. 139—141. — 41. Listine 3095, 3095 a, 3309 b, 4093 in 5235; Albert Muchar, G. St. VIII, 1867, str. 26—27; Joseph Zahn, ONB, 1893, str. 325 in 364; Augustin Stegenšek, Konjiška dekanija, 1909, str. 139 in 268—271; Hans Pirchegger, Die Untersteiermark..., 1962, str. 146. — 42. Albert Starzer, Die landesfürstlichen Lehen..., BKStGQ XXXII, 1902, str. 217; Augustin Stegenšek, Konjiška dekanija, 1909, str. 139; Hans Pirchegger, Die Herren von Pettau, ZHVSt XLII, 1951, str. 29; Hans Pirchegger, Die Herrschaften des Bistums Gurk..., 1956, str. 9—10. — 43. Listine 4093, 4468 a, 6543 a, 7480, 7633 ab, 7634 a, 7644, 7669 abc, 7673 a, 7677, 7822, 7915, 7946 a, 8081, 8087 in 8261, Šda; Augustin Stegenšek, Konjiška dekanija, 1909, str. 47, 115—129, in 132—140; J. Mal, Z oglejskim vizitatorjem po Sloveniji, Sl. poročevalec, maj 1950; Jože Koropec, Slovenjebistriški svet..., Kronika V, 1957, str. 20—25.

STAREJŠA GREGORIJANIKA V LJUBLJANSKIH KNJIŽNICAH IN ARHIVIH

JANEZ HÖFLER

UVOD

Pričujoče delo je poskus, urediti in sistematizirati starejšo gregorijaniko po ljubljanskih knjižnicah in arhivih, to je gradivo, ki je za nas sicer izredne važnosti, pa doslej še ni bilo pregledano in urejeno. Iz celotne gregorijanske zapuščine sem izbral tiste primerke, ki datirajo izpred srede XV. stoletja; po tem času gre že za kaligrafsko zelo popolne, a šablonizirane izdelke, ki imajo svojo vrednost v umetnostno-zgodovinskem pogledu, vendar notacijsko in muzikalno ne pomenijo tega, kar je gregorijanika pomenila stoletja poprej.

Starejša gregorijanika pri nas je po doslej znanih podatkih ohranjena skoraj le v posameznih fragmentih, ki so popolnoma nedokumentirani. Edini kompletni kodeks je gradual ms. 22 v NUK, večja skupka folijev sta v DAS, kjer je ohranjenih šestdeset listov, in v MAL, kjer so ohranjeni štirje listi nekoga kodeksa. Vse drugo je zelo fragmentarno, le v posameznih folijih, največkrat v

vezavi ali platnicah drugih, nenotiranih kodeksov in zvezkov. Doslej je bila gregorijanska zapuščina evidentirana v NUK in v DAS razen primerka iz mrliške knjige z Iga, v MAL so pa koralne makulature iz raznih zvezkov, ki so razen omenjenih folijev vse iz poznejšega časa, lepo očiščene in zbrane v dveh mapah, vendar ne urejene in signirane. V škofijskem in kapiteljskem arhivu sta bila evidentirana le dva folija, druge primerke sem odkril pri pregledu več kot dva tisoč zvezkov matičnih knjig in urbarjev. Le-ti v tem času še niso bili očiščeni, mnogokrat niti ne sneti s platnic, tako da jih je bilo težko pregledovati. Knjižnica frančiškanskega samostana žal nima niti enega znanega primera starejše gregorijanike.

Vsakemu primerku posebej sem skušal ugotoviti tip notacije ter čas in po možnosti izvor nastanka. Ob vseh teh ugotovitvah obstaja še možnost, da je bil primerek ali prinesen s področja izvora na naše ozemlje ali pa ga je pri nas napisala roka, izšolana na